

Knjigi na pot

Izhajajoč iz naslova znanstvene monografije »Elementi slovenske moderne književnosti«, ki jo je profesor Zdravec izdal pri Pomurski založbi leta 1980, je mednarodni znanstveni simpozij SAZU na podlagi dvogovorov z bogatim teoretično-zgodovinskim in esejističnim opusom akademika, rednega profesorja na ljubljanski Filozofski fakulteti, zarisal nekaj novih kontur razumevanja kompleksnih zemljevidov v slovenski literaturi dvajsetega stoletja: liriki, epiki in dramatici. Zdravčeva osebnost, misel in enciklopedična strast, s katero je poskušal interpretirati literaturo »stoletja nemira in vojn« (Badiou) ali »stoletja nervoznih« (Kosovel), je predstavljala odlična in inspirativna izhodišča za sveže osvetlitve fenomenov, ki so zaznamovali umetnost XX. stoletja in se jim je akademik Zdravec z največjim žarom posvečal vse svoje življenje.

Sodobniki ter generacije, ki so v različne smeri razvijale nekatere temeljne postulate njegove misli, smo na simpoziju izrabili priložnost za sopostavitve različnih dognanj, tez in resnic o literaturi, kulturi in družbi. Dialoškost, ki je bila ena temeljnih značilnosti akademika Zdravca pri raziskavah širokega spektra literatov (Cankar, Župančič, Kosovel, Grum, Majcen, Jarc, Kranjec, Kocbek, Prežihov Voranc, slovenski roman XX. stoletja ...), se je tako utelesila in ubesedila v medgeneracijskem dialogu različnih metodoloških pristopov k slovenski literaturi dvajsetega stoletja, od središča do obrobja in spet nazaj.

Zbornik razprav o akademiku Zdravcu uvaja Marko Snoj, ki spregovori *O priimku Zdravec*, Marko Juvan se v prispevku *Za dekolonizacijo primerjalne književnosti in literarne teorije: Zdravčev zagovor »malih literatur«* z vidika analiz literarnega svetovnega sistema natančno posveti Zdravčevi razpravi *Literatura maloštevilnega naroda, komparativistika in literarna teorija* (1988), v kateri se zavzema za dekolonizacijo primerjalne književnosti in literarne teorije t. i. malih narodov. Njegova prizadevanja poveže s poglavjem prelomne knjige Svetozarja Petrovića *Priroda kritike* (1972), posvečene književnosti malega naroda in tujim vplivom, in jih umesti v širši kontekst sodobnih kritičnih teorij literarne perifernosti. Zagrebški profesor in Zdravčev kolega Zvonko Kovač v prispevku *Moderno in avantgardno pri Zdravcu in profesorjih »zagrebške šole«* na nov način primerja razumevanje in uporabo izrazov moderno in avantgardno v književnosti pri Francu Zdravcu in profesorjih zagrebške stilistične šole, predvsem generacijskem sorodniku Miroslavu Širclu. Zbornik nadaljujeta dve predstavitvi še neraziskane korespondence Franca Zdravca. Najprej nemški kolega, profesor Peter Scherber predstavi Zdravčevo korespondenco z znanstveniki na nemških in avstrijskih univerzah; nato pa Miran Hladnik spregovori o na novo odkriti

korespondenci Zdravca s kolegi, ki dokumentirajo strokovna, organizacijska in osebna razmerja med glavnimi akterji v slovenistiki druge polovice 20. stoletja. V Zdravčevi zapuščini so se ohranila pisma njegovih učiteljev Antona Slodnjaka, Marje Boršnik in Bratka Krefta, generacijskih kolegov Borisa Paternuja in Jožeta Toporišiča ter nekaj let mlajših sodelavcev Matjaža Kmecla, Aleksandra Skaze, Helge Glušič, Jožeta Koruze in Tarasa Kermaunerja. Andreas Leben v prispevku *Zdravčevi pogledi na avtobiografskost v slovenskem romanopisju* spregovori o specifikah profesorjevega pogleda na pojem avtobiografije v romanih z obeh strani Karavank.

Drugi del zbornika uvaja razprava Marije Stanonik, ki predstavi še neraziskano polje slovenske poezije v prispevku z naslovom *Franca Vodnik – borivec z Bogom in človekom*, v katerem oriše dileme te večkrat spregledane figure slovenske književnosti in kulture stoletja, ki ga je natančno raziskal tudi akademik Zdravec. Tomo Virk v prispevku *Vladimir Bartol, fantastika ter slovenska literarna zgodovina in kritika* natančno zgodovini in problematizira uporabo pojma fantastika pri analizah opusa Vladimira Bartola, s poudarkom na Zdravčevem specifičnem razumevanju in interpretaciji Bartolovega opusa. Jožica Čeh Steger v prispevku *Pogledi na pesništvo Janka Glazerja* odstre skorajda spregledan pesniški opus pomembnega štajerskega kulturnega delavca in literata. Igor Maver v prispevku *Jože Žohar (1945–2018), pozabljeni slovenski pesnik iz Avstralije* z natančnim prikazom osvetli skorajda neznan obraz v Avstraliji živečega slovenskega pesnika. Razpravo *Modernost drame Paracels Ivanke Hergold* ob zapostavljenem dramskem delu pionirsko zastavi Alojzija Zupan Sosič. Tomaž Toporišič v razpravi *Slovenska drama, modernost in avantgarda* razkrije temeljne dileme formiranja moderne, modernistične in avantgardne drame na primerih Kosovela, Mraka in Delaka. Andraž Jež v prispevku *Vpliv Srečka Kosovela na slovenske socialne literature med obema vojnama*, nanašajoč se na Zdravčeva dognanja, na novo razkrije pomembnost Kosovela za razvoj socialne misli in literature med obema vojnama. Zbornik zaključuje celovita *Bibliografija Franca Zdravca*, ki sta jo pripravili višja bibliotekarka Marjana Benčina iz Biblioteke SAZU in višja bibliotekarka Anka Sollner Perdih, upokojena dolgoletna bibliotekarka in vodja Knjižnice Oddelka za slovenistiko in Oddelka za slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Za kolegijsko pomoč pri pripravi simpozija in zbornika se zahvaljujem akademikoma Mariji Stanonik in Igorju Mavru. Brez njiju in tajnika našega razreda akademija Marka Jesenška ter podpredsednika SAZU akademija Marka Snoja si inspirativnega dneva spominjanja na spoštovanega profesorja akademika Franca Zdravca in tega zbornika ne znam predstavljati.

Tomaž Toporišič